

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.47 (3407) ●

● ЧАЦВЕР, 11 СНЕЖНЯ, 2014

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Голас землякоў з Мікалаева
Для суполкі ў прыгожым украінскім горадзе суайчыннікі выбралі імя: “Голас Радзімы” **Стар. 2**

Кветкі з капільскай восені
Наведаць мясціны маленства, юнацтва — гэта заўсёды вялікае ўзрушэнне для кожнага, хто жыве ўдалечыні ад Бацькаўшчыны **Стар. 3**

Церамы на Нарачы
Паазер’е пабагацела на цікавае месца, дзе можна з карысцю правесці вольны час і адпачыць **Стар. 4**

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Заакіянскія суродзічы

Нашчадкі былых беларусаў-перасяленцаў, якія ўпершыню прыехалі з Аргенціны на зямлю продкаў, павезлі дадому нацыянальныя строі, ручнікі, шмат уражанняў і фотаздымкаў

Кацярына Мядзведская

Сёлетні Фэст мастацтваў беларусаў свету падарыў шмат жывых эмоцый і сустрэч. А якое “доўгае рэха” ў яго атрымалася на старонках “Голасу Радзімы”! Суродзічы з розных краін захачелі падзяліцца ўражаннямі ад таго, як іх сустрэла Бацькаўшчына. Вось і мой аповед — пра гасцей Фэсту з-за акіяна. Мяліса Вара Галюк, Таццяна і Эстэбан Куц — гэта ўнукі перасяленцаў з аргенцінскага горада Бярыса. Сёлета яны ўпершыню наведалі Беларусь. Дзякуючы Фэсту і яго арганізатарам: Міністэрству культуры і Рэспубліканскаму цэнтру нацыянальных культур, якія аплалі пералёт беларускіх аргенцінцаў. Рэальна зямлю продкаў пабачылі толькі гэтыя трое, а віртуальнае падарожжа па краіне здзейснілі многія іх сябры. Маладыя людзі аператыўна выкладвалі фотаздымкі з апісаннямі ў сацыяльных сетках. І водгукі, гавораць, прыходзілі сотнямі.

Яно і зразумела: дабрацца ў Беларусь з Аргенціны ці наадварот — не ўсім па кішэні. Але ж

нечым вабіла далёкая зямля нашых суайчыннікаў! У 20-30-я гады мінулага стагоддзя там аказалася ажно 200 тысячых выхадцаў з Беларусі. Зразумела, з заходніх яе рэгіёнаў, якія на той час былі ў складзе Польшчы. І, пэўна ж, не ад шчаслівага жыцця хлынулі хвалі эмігрантаў за акіян. У пошуках зямлі, лепшай долі нашы суайчыннікі выпраўляліся ў далёкія куткі Расіі, у ЗША і Канаду, краіны Лацінскай Амерыкі. У апошніх, дарэчы, прыезджым выдзяляліся ўчасткі неасвоенай зямлі, якой тады было яшчэ шмат.

Падаліся за акіян і родныя Мялісы, Таццяны і Эстэбана. Дзядуля Мялісы Вары Галюк — гэта Уладзімір Галюк. З якой вёскі, раёна родам — таго дзяўчына не ведае. Журналістка газеты “Звязда” Надзея Юшкевіч сёлета ў тэксце “Ад сэрца да сэрца” пісала, грунтуючыся на перапісцы з заакіянскай суродзічкай: у 1935-м ён пакінуў Беларусь і знайшоў прытулак у партывым горадзе Бярыса. Дабіраўся да “сярэбранай краіны” (назва Аргенціна — ад лацінскага “аргентум”, серабро) разам з чатырма братамі на караблі, без білета. Там

Мяліса Вара Галюк, Таццяна і Эстэбан Куц рады пабываць у Беларусі

сутыкнуўся з мноствам праблем, адна з якіх — моўная. Жыццё земляка і за акіянам не было лёгкім: увесь час цяжка працаваў. Аднак пра Радзіму не забываўся, традыцыі і абрады перадаў дзецям, якіх было пяцёра, шмат чаго пра родны бераг расказваў унукам. Бабуля Мялісы — Ганна Медзвядзюк, пераехала ў Аргенціну з Украіны, пакінула ўнукам сакрэты славянскай кулінарыі. “Бабуля гатавала боршч, халадзец, варэнікі... — пералічвае дзяўчына. — Цяпер сама люблю частваць так сваіх гасцей”.

Дарэчы, рэцэпты беларускіх страваў увесь час збіралі Мяліса і Таццяна і ў Мінску: пад час сніданкаў, абедаў у кафэ распыталі пра сакрэты ў кухараў і афіцыянтаў. Гаварылі, часта гатуюць беларускія стравы дома, а таксама пад час святаў, якія адзначаюць у Беларускім культурным клубе “Усход”.

Мяліса Галюк у свае 26 гадоў нядаўна ўзначаліла суполку, наведвае яе з дзяцінства. Гаворыць: для таго, каб не забыць тое, што ёй некалі перадаў дзядуля. → **Стар. 2**

СЛЕД НА ЗЯМЛІ

Славіў вершамі Айчыну

Першы ў Беларусі помнік Максіму Танку адкрыўся ў Мядзелі

Данінаю памяці знакамітаму паэту-земляку ў азёрным краі стала скульптурная кампазіцыя на плошчы Шаранговіча. Бронзавая фігура Максіма Танка ў поўны рост усталяваная на гранітным пастаменце метравай вышыні. Непадалёку — валун з картушам у выглядзе разгорнутага кнігі. На ёй выбітыя радкі з верша класіка: “Ёсць адна песня песняў — пра Радзіму”. Помнік зроблены па праекце скульптараў Івана Міско і Аляксандра Фінскага, архітэктар — Армен Сардарав.

Помнік урачыста адкрылі 5 снежня. Письменнікі, прадстаўнікі органаў улады, прыхільнікі творчасці паэта наведалі потым вёску Новікі ды старыя могілкі, дзе пахаваны Максім Танк. У Сваткаўскай школе імя Максіма Танка госці аглядзелі экспазіцыю ў гонар паэта. А ў мядзельскім ДOME культуры вітала ўсіх паэтычная гасціўня “Усё ўзяла душа без берагоў”. У будынку райвыканкама выступаў Народны аркестр Беларусі імя Юсіфа Жыновіча, у фале працавала выстава з фондаў Музея гісторыі беларускай літаратуры.

Як вядома, Максім Танк — гэта творчы псеўданім ураджэнца вёскі Пількаўшчына Мядзельскага раёна Яўгена Іванавіча Скурко, Імя народнага паэта Беларусі, акадэміка, Героя Сацыялістычнай Працы і ганаровага грамадзянін Мінска добра вядома аматарам паэзіі. Творчасць яго — жывая крыніца вобразаў, натхнення, прыгажосці. Максім Танк адначасова і прыхільнік нацыянальнай паэтычнай традыцыі, і смелы наватар. Праз усю яго творчасць праходзяць вобразы Бацькаўшчыны, беларусаў і роднай мовы, якую паэт заклікаў бараніць як само жыццё.

“Прамень” — выданне на роднай мове

Газеце беларусаў Латвіі споўнілася 20 гадоў

Першы нумар газеты “Прамень” пабачыў свет напярэдадні 1995-га. Лютавала зіма. Былі і палітычныя завярэнні першых дзён латвійскай незалежнасці, якія прывялі да рэзкага пагаршэння становішча нацменшасцяў. Паміж Беларусю і Латвіяй паўстала мяжа. Стала менш сувязяў з этнічнай радзімай, інфармацыі з Бацькаўшчыны амаль што не было. Каб абараніць свае інтарэсы, беларусы ядналися

ў суполкі. Патрэбна была газета. Прычым на роднай, беларускай мове. Ініцыятары яе стварэння меркавалі: яна дапаможа суродзічам і з рэгіёнаў Латвіі яднацца, будзе інфармаваць пра жыццё ў Беларусі.

І збылося жаданае. Хоць не ўсім, скажу шчыра, падабалася, што выходзіць “Прамень” па-беларуску. Але з вышыні гадоў бачна: такое рашэнне было правільным. Газета вельмі паспрыяла росквіту, шыро-

каму прызнанню і аўтарытэту беларускай дыяспары, найперш Саюзу беларусаў Латвіі, у якога цяпер моцнае кіраўніцтва, дакладная праграма дзейнасці і нават ёсць прадстаўнік у вышэйшым дзяржаўным органе краіны — Сэйме.

Сцвярджаць актыўную прысутнасць у грамадскім жыцці Латвіі беларускай нацыянальнай меншасці ніколі не было лёгка. Часам суполкам даводзілася проста выжываць,

пытанне стаяла: быць ні не быць? Але мы не апускалі рукі. Галоўнымі для аўтараў, актыўны рэдакцыі сталі

тэмы культуры ў розных яе праявах. Мы трымаліся думкі: менавіта яна становіцца ўплывае на атмасферу ў суполках, фарміруе яе. → **Стар. 3**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Голас землякоў з Мікалаева

Для суполкі ў прыгожым украінскім горадзе суайчыннікі выбралі імя: “Голас Радзімы”

Мікалай Бойка

Гэты горад вядомы найперш як горад караблебудавнікоў. Менавіта ў Мікалаеве 28 снежня 1972 года на Чарнаморскім суднабудавнічым заводзе № 444 быў закладзены цяжкі авіяносны крэйсер “Мінск”. Гэта быў флагман Ціхаакіянскага флоту, які аж да выключэння ў 93-м са складу ВМФ Расіі прадстаўляў імя сталіцы Беларусі на акіянскіх прасторах. На Мікалаеўшчыне, паводле Усеўкраінскага перапісу насельніцтва 2001 года, жывуць прадстаўнікі 133 нацыянальнасцяў, у тым ліку і звыш 8 тысяч беларусаў. Традыцыі міру і згоды ўмацоўвае і штогадовы фестываль нацыянальных культур “Дружба”, што праходзіць пры падтрымцы абласной дзяржаднасці і абласвета. У вобласці — 36 нацыянальна-культурных таварыстваў і 5 цэнтраў этнакультуры. Хутка будзе зарэгістраваны Мікалаеўскі цэнтр беларускай культуры “Голас Радзімы” — тым займаецца ўраджэнка вёскі Сіманавічы Глускага раёна Таццяна Дзяменнікава. Пра яе, дарэчы, газета расказвала сёлета

Таццяна Дзяменнікава (у цэнтры) з землякамі стварыла “беларускі кут” на фестывалі “Дружба”

ў тэксце “І Глуск, і слёзы, і любоў”. І на XX фэсце “Дружба”, які праходзіў у абласным Палацы культуры, суполка ўжо была прадстаўлена.

Узел у падобных форумах — справа няпростая, патрабуе немалых укладанняў і фінансаў, і душэўных сіл. “Мне вельмі хацелася, каб беларусы былі годна прадстаўлены на юбілейным фэсце, — расказвае Таццяна. — Цяжкасцяў, як вядома, ва ўкраінскай рэальнасці цяпер шмат, ды, напэўна, нацыянальны беларускі гонар ўва мне ўзяў верх. Вырасла дзейнічаць. Праз суайчыннікаў знайшла добрую спявачку: каб выканалася беларускую песню. А прадстаўляла

яе, расказвала пра Беларусь я сама. Прыгожую шылду на свае грошы замовіў Міхаіл Іванавіч Кандрацьёў, высакародны чалавек. Ён займаецца адраджэннем храмаў, устаноўкай памятных знакаў у гістарычных месцах вобласці. Такая падтрымка акрыляе!”

На фэст Таццяна спакавала “тры сумкі самага дарагога: матчыны вышываныя пакрывалы, яе ж вышываныя і тканяныя ручнікі...” Прывезла кнігі, буклеты, кампакт-дыскі пра Беларусь — падарункі ад дырэктара Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Міхаіла Рыбакова. І яшчэ былі нумары газеты “Голас Радзімы”. Давялося ўсё

на таксі везці ў Палац культуры, там сяброўкі дапамаглі аформіць прэзентацыйны стол беларусаў Мікалаева. Сустрэла Таццяна гэцей у “беларускім кутку” вершам, у якім ёсць радкі: “Мы ўсе, каго зваць беларусамі, / Хто душою жыве, не прымусамі, / Людзям добрае долі жадаем, / Жыць у дружбе мы ўсіх запрашаем!”

На фэсце Таццяна расказала пра беларускую культуру і традыцыі, нацыянальныя сімвалы, строі, суполка ўдзельнічала і ў выставе народнай творчасці. А на Галаканцэрце гучала вядомая “Лясная песня” Уладзіміра Алоўнікава на словы Адама Русака. Памятаецца:

“Ой, бярозы да сосны, партызанскія сёстры, / Вас ніколі ў жыцці не забыць...” Яе выдатна выканалася Алена Манахава, кіраўнік цэнтра культуры і мастацтва Чарнаморскага дзяржуніверсітэта імя Пятра Магілы. Пасля песні на сцэну падняўся ўдзельнік партызанскага руху ў Беларусь Іван Сямёнавіч Прыстаўка. Ён падзякаваў спявачцы, падарыў букет руж.

Таццяна Дзяменнікава вельмі рада, што беларусы Мікалаева нарэшце прынялі ўзел у фестывалі. Цяпер, лічыць, працэс станаўлення суполкі пойдзе значна хутчэй. “Я сустрэла на фэсце шмат нашых суродзічаў: падыходзілі, дзякавалі ініцыятыўнай групе, радаваліся, што, нарэшце, і беларусы падалі голас свой, — задаволена зямлячка. — Абменьваліся кантактамі, дамаўляліся: дзе можна сустрэцца надалей. Адна жанчына да нас на рэпетыцыю прыйшла ўжо на наступны дзень, ды так хораша спявае!”

Ад рэдакцыі. Днямі Таццяна Дзяменнікава паведаміла ў рэдакцыю: суполка “Голас Радзімы” ўжо ладзіла цікавую сустрэчу з суродзічамі ў беларускім сяле Вармава ў Жоўтэўным раёне Мікалаеўшчыны. Пра тое мы яшчэ раскажам. А на фестывалі “Дружба” некалькі экзэмпляраў газеты “Голас Радзімы” ўсе прасілі хаця б паглядзець. “То нашы дзяўчаты моцна трымалі іх у руках, каб ніхто не забраў і казалі: толькі з нашых рук, гэта — музейныя экспанаты!” — напісала Таццяна. Спадзяемся, на наступны год новая беларуская суполка ў Мікалаеве зможа атрымаць нашае выданне па рэдакцыйнай рассылцы.

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Заакіяўскія суродзічы

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Увогуле таварыства “Усход” было створана эмігрантамі 24 жніўня 1941 года: каб падтрымліваць свае традыцыі ды ў знак салідарнасці з суайчыннікамі, бо ішоў трэці месяц Вялікай Айчыннай вайны. “Так пачынаўся клуб, пасля з’явіліся і курсы па вывучэнні роднай мовы, якія сёлета ўзнавіліся, танцавальны калектыў “Чайка”, спартыўныя і тэатральныя секцыі, гурток вышывкі і вязання — гэта і сёння аб’ядноўвае нас, унукаў і праўнукаў эмігрантаў”, — патлумачыла Мясліса. Што да танцаў, то імі яна займаецца таксама з маленства. Асабліва да душы беларускія народныя. У ліку яе любімых гуртоў — ансамбль беларускага танца “Харошкі”, танцоры з “Чайкі” маюць шмат запісаў з яго выступленняў. “Для нас ён — узорны, — прызнаецца дзяўчына, — стараемся танцаваць як артысты Валянціны Гайвой”. А выступася “Чайка” шмат: два разы на месяц як мінімум. Ансамбль запрашаюць на ўсе гарадскія святы, ён штогод удзельнічае ў свяце Дзень імігранта правінцы Буэнас-Айрэс. Ён жа — пераможца некалькіх міжнародных

танцавальных конкурсаў.

Сёлета майстэрства захаванага ў Аргенціне беларускага танца артысты паказалі ў Беларусі. Мясліса, Таццяна і Эстэбан вельмі радаваліся: выступалі на сцэне Белдзяржфілармоніі, дзе праходзіць рэпетыцыя “Харошак”. Фотаздымкі прама з канцэрта ляцелі ў Бярысу, адтуль — “лайкі” захаплення. Цікавыя былі і касцюмы танцораў. Аказваецца, яны часта шыюць строі сабе самі, беручы за ўзоры не сучасныя, а модныя на пачатку мінулага стагоддзя. Таццяна ўвогуле выступала ў бабулінай блузцы — убору больш за 45 гадоў. На грошы, што бралі з сабой, госці таксама набылі касцюмы. Эстэбан запэўніў: кашулю-вышыванку будзе апранаць і пад час канцэртаў, і на сьвятчных днях. Яму, дарэчы, пашанцавала атрымаць кашулю з нацыянальным арнаментам у дар ад Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур. На памяць з Беларусі госці павезлі саламяныя лялькі, ручнікі і вышываныя сурвэткі.

А перад ад’ездам дзяўчаты плакалі... Прызнаваліся: не хо-

Адно з выступленняў танцавальнага гурта “Чайка” ў Аргенціне

чуць пакідаць Беларусь. Вельмі спадабаліся ім мінскія вуліцы, чыстыя і дагледжаныя. Уразіла колькасць кветак у горадзе, прычым іх найбольш здзіўляла, што гэтая прыгажосць не знішчаецца — падтрымліваецца жыхарамі. Улюбліся ў нашу прыроду: ці не покліч продкаў? Фагаграфавалі на памяць бярозкі і густы бор, калі былі на экскурсіі ў Стаўбоўскім раёне. Не стрымлівалі слёз у Акінчыцах, на радзіме Якуба Коласа, калі гэцей сустрэлі святочным караваем. “Для вас гэта ўсё, пэўна, звычайна, штодзённа, — казала Мясліса. — Для нас кожная дробязь кранальная. І ўсё гэта застаецца з намі назаўсёды. Пра гэта будзем расказваць сваім дзецям”.

Праз шмат гадоў унукі беларусаў перасяленцаў у Аргенціне адчуваюць

повязь з зямлёй продкаў. Ці ж не добры прыклад усім, хто не так далёка з’ехаў! Кранае, што гэтыя шчырыя, адкрытыя — ну нашыя ж па крыві! — маладыя людзі ведаюць беларускія песні і танцы, традыцыі, абрады і святы, нацыянальныя строі і стравы... З моваю, праўда, ёсць праблемы. Аднак веру: загавораць яны па-беларуску. Бо маюць вялікую цікавасць і любоў да этнічнай радзімы, якую без мовы глыбока спазнаць, зразумець суродзічам будзе цяжкавата. Можна расказваць, які на смак бярозавы сок — але ж лепш самому паспрабаваць. Так і з роднаю моваю... А беларускія традыцыі, спадзяюся, будуць яшчэ доўга перадавацца з пакалення ў пакаленне. Магчыма, праз гады і Фэст як сямейнае паданне будуць згадваць унукі гэцей з Аргенціны.

ВЕСТКІ

Прыедуць вучыцца

Кацярына Мядзведская

Курсы для кіраўнікоў творчых калектываў беларусаў замежжа пройдуць у Мінску

Стажыроўку з 15 па 19 снежня ладзіць Інстытут культуры Беларусі, Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур і таварыства “Радзіма”. Для суайчыннікаў пройдуць заняткі па этнаграфіі, харэаграфіі, гісторыі музыкі. Будуць майстар-класы “Рэжысура беларускіх абрадаў”, “Асаблівасці беларускага танца”, “Традыцыйныя промыслы і рамёствы: вяртанне да вытокаў” ды іншыя. Запланаваны і сустрэчы з вядомымі фальклорнымі і народнымі гуртамі Беларусі, такімі як “Этна-трыя Тройца”, “Пінская шляхта”, “Вербіца”.

Госці пабываюць на экскурсіях у музей Вялікай Айчыннай вайны, па Нацыянальнай бібліятэцы. У іх будзе паход у Вялікі тэатр оперы і балета. Увогуле праграма, абыякава арганізатары, складзена, як заўсёды, насычаная. Па словах каардынатора праектаў таварыства “Радзіма” Галіны Навіцкай, у Мінск, паводле папярэдніх дамоўленасцяў і заявак, збіраюцца прыехаць 15 чалавек — з Літвы, Латвіі, Эстоніі, Расіі, Казахстана, Польшчы і, магчыма, Італіі.

РОДНЫ КУТ

Кветкі з капільскай восені

Наведаць мясціны маленства, юнацтва — гэта заўсёды вялікае ўзрушэнне для кожнага, хто жыве ўдалечыні ад Бацькаўшчыны

Нядаўна пабываў на Радзіме, сустракаўся з роднымі людзьмі. Вярнуўся ў Малдову, дзе даўно жыву, а сэрца ные па Беларусі... Ізноў быццам перад вачыма родны Капыль, лясы і палі з азмінаю, бацькоўская хата... Згадваю і магілы сваякоў — таксама знак маёй паязы з роднай зямлі. І каб крыху развясць тугу-насталыню, напісаў тэкст, які дасылаю. У ім шмат асабістага, ды можа нехта скажа: і я ж адчуваў нешта падобнае. Далёка не ўсе беларусы замежжа толькі спяваюць, жартуюць і танцуюць. Бывае, мы і тужым... Асабліва з гадамі, калі згадваем, што і каго страцілі на жыццёвых дарогах, непрыкметна для сябе.

Спадарожнік

Цягнік, у якім я ехаў з Мінска ў Кішынёў, замарудзіў бег і спыніўся. Пасажыраў заходзіла няшмат. Адзін мужчына падсеў на свабоднае месца ў маім купэ. Глядзеў у цемру праз шыбу, пакрытую пылам дажджу. Пакрысе разгаварыліся. Іван Васільевіч жыве ва Украіне, ехаў з пахавання бацькі, які памёр у вёсцы на Гомельшчыне, пакінуў хату. Яе сын ужо прадаў суседу: пад хлечыны. Некалькі курэй з гаспадаркі пайшлі на памінальны стол. А сабака, расказваў спадарожнік, не хацеў сыходзіць: так і ляжаў усе дні ля ганка. Усё, што было ў хаце, Іван раздаў суседзям. Сабе ў сумку паклаў некалькі рэчаў, дарагіх з дзяцінства.

Стукалі колы, гайдаўся паўпусты вагон, які ляцеў у цемру. Памаўчалі. Потым і я пачаў расказваць спадарожніку сваю гісторыю паездкі.

Бацькоўскі дом

Рана ці позна кожны з нас вяртаецца да вытоку дарог: у бацькоўскі дом. Паехаў і я на сустрэчу з дзяцінствам. Памяць як магнітам цягне пад дах роднага дома, дзе была калыска мая, дзе рабіў першыя крокі. Дзе ўпершыню пабачыў узыход сонца, спазнаў першае каханне, радасць і смутак. Заўсёды, як былі жывыя бацькі і бабуля, ехаў да іх на Капыльшчыну як на свята. О, якія гэта прыгожыя, песенныя мясціны Міншчыны! Адтуль, дарэчы, родам паэт і музыка Адам Русак, аўтар слоў песні-развітання: “Бывайце здаровы, жывіце багата...” Я ведаў, што з роднымі можна ацаліць любыя душэўныя раны, і любыя нягоды дапамогуць развясць мне сваімі клопатам і ласкаю блізкія людзі.

Іх ужо няма... Бацькоўскі дом стаіць, у ім жывуць чужыя людзі. Хочучь прадаць яго, даўшы і мне грошай — за частку дома, што мне належыць па спадчыне. З дзясятка гадоў мучыся, не магу вырашыць: ці замяняць тыя грошы куток у бацькоўскім доме?

Стоячы ля магіл блізкіх людзей, пакрытых мокрым лісцем, згадаў дзяцінства. Сырадой, якім паіла мяне мама... Сакавітыя ягады маліны, якія збірала ўнучку бабуля ўранні, калі яшчэ спаў... А як дружна мы з бацькам пілавалі дровы на зіму... Успомніў апошні ліст да маці, напісаны ў 1996-м. У ім я прасіў прабацьчэння, што не мог прыехаць да яе пад час адпачынку. Успомніў, як, надломлены “перестройкой”, раздражнёна адказваў ёй на тэлефонныя званкі, ужо з-за мяжы:

Капыль – горад маленства і юнацтва земляка з Малдовы

Генадзь Зяньковіч у Мінску

з Малдовы. Іх не стала: маці, бацькі, бабулі. І — як падсклі мае жыццёвыя карані, і сонца свеціць не так ярка, і месца некалі роднае стала далёкім, імглістым... У Капылі ды ваколліцах і цяпер жывуць таварышы, сябры дзяцінства. З кожнай сустрэчай мы перажываем калісьці перажываем зноў. Не з вастрыней навізны, а з мудрасцю вопыту. І кожны раз мне хочацца зразумець: чаму ж так шчыміць сэрца, калі бачыш родны дом, дрэвы, якія бачыў у дзяцінстве, ганак, па якім я калісьці запаўзаў у дом, на якім страчала мяне мама. Цяпло роднага ачага сагравае чалавека ўсюды. І чым далей мы ад яго, чым даўжэй не наведвалі — тым мацней прыцягненне.

Дымок над дахам

З капільскім сваяком, Іванам Булатам, паехалі па навакольных вёсках, якія памятаем з дзяцінства. Там засталіся адны старыя. Моладзі ж адкуль узяцца, калі ўсе імкнуліся дзяцей выправіць у горад, “на лягчэйшы хлеб”? Дажываюць свой век і нечыя бацькоўскія хагаты. І ўявілася мне: у адну з раніц, можа і лістападаўскую, ніхто не праяце сцяжынку на двары, запарушаную лісцем або сне-

Бацькоўскі дом на капільскай вуліцы

гам. І ў святальны час над дахам не паднімецца дымок. Хто жыве ў вёсках, ведаюць, што гэта азначае. Так здарылася і з бацькам майго сябра Івана. Потым паляціць вестка сыну ці дачцэ: прыезджайце, прыйшла пара... Сумная вестка прыйшла і мне позняй восенню. Помніцца, свінцовыя хмары віселі над бацькоўскім домам, які стаіць, хоць і пастарэў з гадамі. А некага вестка ўзрушыць вясной, калі ажывае прырода, цвітуць сады. Якая розніца... Вось і праб’е тады холад асірацелае сэрца. І адклікнецца яно болям, і вінаватае сумленне, як смяротна паранены звер, будзе кіпцюрамі раздзіраць тваю душу. Ды будзе позна... Бацькі даравалі б нам усе нашы правіны, а мы самі сабе — не...

Кветкі запозненыя

Я паклаў на магілы штучныя кветкі: калі яшчэ прыеду сюды зноў... А сам усё думаў: чаму мы, выпраўляючыся ў далёкія далі, будуючы жыццё, не заўсёды аддаем належнае бацькам? Пакуль яны жывыя.

Нярэдка прасвятленне прыходзіць разам з сумнай весткай, калі вырасце на могілках свежы грудок зямлі. А з бацькамі разам і лепшая частка нашага жыцця сыходзіць. Таму варта саграваць дарагіх людзей любоўю, пакуль яны могуць яе прыняць. А кветкі запозненыя на роднай магіле, зразумеў я, часта сведчаць не толькі пра вялікую любоў да людзей, якія пайшлі, але і пра вялікую віну перад іх памяццю.

Зайздросчу тым, хто можа наведваць магілы родных на Радзіме. У будні і ў святы, у зімовую сцюжу і ў летнюю спеку. А нехта ж можа наведваць сваіх жывых родных: без межаў, візаў, вялікіх расходаў. Зямля майго маленства, юнацтва ад мяне далёка. У Малдове зберагаю фатаграфіі блізкіх, лісты ад іх: як бяспэжныя рэліквіі. І ў гэты дзень гляджу на іх... Цепліцца надзея: можа, удасца сабраць грошай ды выкупіць у родным Капылі ўвесь бацькоўскі дом у чужых людзей? Каб было куды вяртацца, і проста ведаць: ён ёсць.

Генадзь Зяньковіч, г. Кішынёў

ЮБИЛЕЙ

“Прамень” — выданне на роднай мове

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Да таго ж культура, на што газета звяртала ўвагу, гэта і сродак выхавання чалавека-патрыёта, клапацілівага сем’яніна, асобы творчай і духоўна багатай. І як тут не згадаць словы Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі: “Усё нам патрэбна, але гэтае “ўсё” можа стварыць толькі чалавек высокакультурны, адукаваны”. Таму ўсе важнейшыя падзеі ў жыцці таварыства “Прамень”, а цяпер і ў Саюзе беларусаў Латвіі, адлюстроўваюцца ў газеце. І не толькі справаздачна: аўтары аналізуюць культурныя акты, робяць высновы, акрэсліваюць задачы і шляхі іх вырашэння на перспектыву.

Не кожны наш чытач мог пабываць на ўсіх канцэртах, фэстах, якія ладзілі беларускія

мастацкія гурты. Таму мы пісалі, што і дзе, як прайшло. Гарталі нумары газеты і бачыш, як прыгожа, падрабязна, са здымкамі падаюцца матэрыялы пра культурныя падзеі з гарадоў Латвіі. Цэлы нумар расказвае, як праходзіў фестываль “Латвійскае вайнага”, ці, скажам, падобнае мерапрыемства ў Вентспілісе. Пісалі мы пра танцавальна-песенныя імпрэзы ў Вільні, Таліне. Справаздача пра першы Міжнародны фестываль беларускай песні ў Рызе — амаль на ўсе старонкі “Праменя”, за што аўтары пачулі шмат добрых слоў. З цікавасцю і цяпер чытаюцца тэксты з Іродна, дзе праходзіў заключны этап пятага Фэстывалю нацыянальных культур, у якім удзельнічаў беларускі гурт “Надзея” з Рыгі. Мы падалі матэрыял жыва, з

Л. Шакавец (крайні справа) на выставе “СМІ ў Беларусі”

нюансамі — каб чытач быццам сам стаў удзельнікам свята на берагах Нёмана.

Ішлі гады. Калі газеце было 10 гадоў, юбілей адзначылі ў Мінску, у Доме дружбы. Афіцыйныя асобы, грамадскія дзеячы высока ацанілі газету, яе курсу. Былі і крытычныя заўвагі, выказваліся спадзяванні, што газета набя-

рэ і вагу ў грамадстве, і тыраж. Што зроблена і што яшчэ наперадзе — пра тое ішла размова на ўрачыстасці ў гонар 15-годдзя выдання. І вось газеце ўжо 20. Урачыстае мерапрыемства з гэтай нагоды прайшло 15 лістапада ў Белай зале Рыжскага Латвійскага таварыства. Павіншаваць нас з юбілеем прыйшлі многія прыхільнікі

беларускага руху ў Латвіі, сябры і паплечнікі з грамадскіх суполак многіх нацменшасцяў Рыгі, прадстаўнікі пасольстваў Беларусі і Расіі ў Латвіі.

Мы рады, што “Прамень”, выжывшы ў нялёгкай жыццёвай барацьбе, атрымаў прызнанне ў розных краінах, што газета застаецца сімвалам годнасці беларусаў, нясе святло, мір, згоду ў грамадскае жыццё. Ды і сам “Прамень” цяпер — важная частка жыцця

беларускай супольнасці. Мяркую, наш прыклад натхняе і суайчыннікаў з іншых краін на выданне сваіх газет. Што ж, рабіць выданне на грамадскіх пачатках — справа нялёгкае, але ж і вельмі патрэбнае. Каму спатрэбіцца досвед, можам сустрэцца, пагутарыць, асвятліць “Праменем” дарогу наперад.

Лявон Шакавец, галоўны рэдактар газеты “Прамень”

Ад рэдакцыі.

Далучаемся да віншаванняў, якія атрымліваюць калегі з Рыгі. Жадаем “Праменю” і надалей заставацца люстэркам жыцця суродзічаў у Латвіі, мацаваць беларуска-латышкае сяброўства, у якога багатая гісторыя. Ваша падзвіжніцкая дзейнасць, паважаныя калегі і актыўны беларускі суполак, па-сапраўднаму сонечная, праявістая. Бо не туга і настальгія, а жаданне самарэалізавацца ў творчасці, быць карыснымі для Бацькаўшчыны даюць вам жыццёвыя сілы для працы.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Андрэй Мрый з Доўгавіч

Дакументальна пацверджана, што вядомы пісьменнік, аўтар рамана “Запіскі Самсона Самасуя”, нарадзіўся ў вёсцы, якая цяпер знаходзіцца ў Мсціслаўскім раёне

Іван Ждановіч

Летась мы пісалі ў тэксце “Тонкія ніткі ўспамінаў” (26. 09. 2013), што пісьменнік, хутчэй за ўсё, родам з вёскі Доўгавічы Мсціслаўскага раёна, а не з вёскі Палуж (цяпер Краснапольскі раён). Так сцвярджае яго дачка Наталля Прушынская з Петразаводска. Яна зрабіла запыт у архіў КДБ Беларусі і атрымала дзве фотакопіі з асабістай справы № 10194-С — гэта анкета арыштаванага Андрэя Шашалевіча, яе бацькі (літаратурны псеўданім: Андрэй Мрый). То быў адзін з важных яе клопатаў у Мінск: яна ўдзельнічала ў навуковай канферэнцыі. Наведла, як мы пісалі, з дачкою Аняй Коласаўскай музей. Падарыла яму выданне “Калевалы”. Патрымала ў руках “Калевалу” з асабістай бібліятэкі Якуба Коласа: яна даўно вывучае карэла-фінскія і беларускія літаратурныя сувязі. Была сустрэча і ў Выдавецкім доме “Звезда” — даследчыца падрыхтавала кнігу артыкулаў і хоча выдаць яе ў Беларусі. Суправаджаючы гасцей па Мінску, на сустрэчах, я парадаваўся: у дачкі пісьменніка шмат творчых планаў, хоць ёй за 80. І нібы халодным клінком рэзнулі словы Анны, унучкі рэпрэсаванага Андрэя Мрыя: “Важу людзей на Салаўкі...” Гэта ў адказ на тое, чым зарабляе на жыццё. Працуе ў турфірме, якая ладзіць экскурсіі па Анежскім возеры. І сувеніры з Карэліі гасці прывезлі ў пакеце з выявай храма на востраве Кіжы.

Вернемся, аднак, да фотакопій.

Наталля Прушынская з дачкою Аняй і скульптурай Сымона-музыкі на Коласаўскай сядзібе

Суродзічка пераслала іх у рэдакцыю. Якасць не лепшая: некаторыя словы не ў рэзкасці. Чорнае чарніла ці туш месцамі выгарала. Чытаем: “Шашалевич Андрей Антонович... СССР... белорусс...” У радку “откуда происходит” напісана: “Губ. Могилевская... вол. Долговичская... уезд Чериковский... село Долговичи”. На час арышту (справа запаўнялася

22. II. 1924 г.) Андрэю Антонавічу — 40 гадоў, у дужках дадатак: 1893 — год нараджэння. Напісана, што нарадзіўся ў жніўні. Граматны, закончыў духоўную семінарыю, беспартыйны. Жонка Соф’я (35 гадоў, “на иждив. мужа), сыны Юрый (5), Артур (3), дачка Аксана (паўтара года), з імі жыве і брат Шашалевич Васіль, “пісатель”. У графе “место

жительства перед арестом” напісана: “Минск Столпецкий 6 кв 1” — там, “на съёмной квартире”, пісьменніка арыштавалі. Ёсць усе падставы меркаваць: гэта ў раёне цяперашняй вуліцы Раманаўская Слабада.

Што ж, меркаванні дачкі пра Доўгавічы пацвердзіліся. Радуйцеся, мсціслаўцы: Андрэй Мрый ваш! А што не ведалі ў раёне пра таленавітага

земляка — на тое былі прычыны. Пра “ворагаў народа” стараліся раней не згадваць, і што Андрэй Мрый быў пасмяротна рэабілітаваны ў 1956-м — не ўсе ж ведаюць. Добра, што цяпер вёска Доўгавічы як радзіма пісьменніка, ды і сам Андрэй Антонавіч зацікавілі журналістаў мсціслаўскай райгазеты “Святоло Кастрычніка”. Наталля Прушынская з дачкою, дарэчы, збіралася наведацца туды і гэтай восенню, аднак часу на тое не хапіла. А тэлефонную размову яе з Галінай Паповай, намесніцай галоўнага рэдактара раёнкі, наладзіць удалося. Газета і расказа чыгачам, што знакамітых ураджэнцаў Мсціслаўшчыны пабольшала — мы даслалі туды і артыкулы з “Толасу Радзімы”.

Колькі слоў па даце нараджэння класіка. Наталля Прушынская паведаміла: маці ў дзяцінстве ёй казалі, што бацька нарадзіўся ў дзень святога Андрэя. Нядаўна дачка ўспомніла: гэта дзень Андрэя Страцілата. У адным з артыкулаў піша: “Дзень пакутніка Андрэя Страцілата і з ім 2593 пакутнікаў (іх мама таксама згадвала) прыходзіцца на 19 жніўня (па старым стылі)”.

Вёска Доўгавічы Мсціслаўскага раёна. Гэтак сёння прачытаем мы месца пачатку ўсіх дарог Андрэя Шашалевіча, названага ў гонар пакутніка Андрэя Страцілата. Застаецца ж ён у памяці аматараў сапраўднай літаратуры як Андрэй Мрый, аўтар апавяданняў і рамана “Запіскі Самсона Самасуя”.

ГОД ГАСЦІННАСЦІ

Церамы на Нарачы

Паазер’е пабагацела на цікавае месца, дзе можна з карысцю правесці вольны час і адпачыць

Іна Ганчаровіч

Што такое аграэкалагічная вёска? Своеасабліва “машына часу”, што дазваляе зазірнуць у мінулае продкаў, пазнаёміць з традыцыямі беларусаў, асабліва мясцовага побыту. І ўсё гэта — атрымліваючы асалоду ад выгод сучаснай цывілізацыі. Такое паселішча ўжо ёсць. “Праз гістарычнае мінулае і культурныя традыцыі — адкрыў сябе сучаснага” — гэта дэвіз новага этнакультурнага комплексу “Вёска Наносы”. Хутка ён расчыніць дзверы для аматараў адпачынку. Там дзіўнай прыгажосці прыродныя ландшафты: хоць карціны алеймы пішы. Там можна з рукі карміць птушак і коней, падарожнічаць, здабываць лясныя і азёрныя трафеі ды, аказаўшыся сам-насам з прыродай, адкрываць нешта новае ў сабе, сваіх сябрах. Хто ж прыдумаў гарманічна сумясяць традыцыі і сучаснасць? Галоўны аўтар досыць смелай за-

думы, што злучае розныя культуры і эпохі — бізнесмен з Мінска Яўген Навасельскі.

Комплекс “Вёска Наносы” названы ў гонар аднайменнага паселішча пры Нарачы, на азёрным паўвостраве. Адны кажучь: назву невялікага вёска атрымала з-за пясчанага ўчастка, нанесенага вадой. Другія сцвярджаюць: паселішча “на самым носе” сушы, і тут з усіх бакоў можна любавання самым прыгожым возерам Беларусі. Паўтары гадзіны ад сталіцы па трасе Мінск—Маладзечна, паварот да піянерлагера “Зубраня” — і зусім хутка трапіліся... у казку.

Гэта вёска XVIII стагоддзя з элементамі сучаснай цывілізацыі. Дзве муравана-драўляныя хаты і дзесяць хатаў-церамоў. Планіроўка — як некалькі стагоддзяў таму, хіба вонкавае аздабленне “маладзейшае”. Як паглумачыла старшы адміністратар комплексу Святлана Жук: “Магчыма, тое, што ўбачаць гасці, і не існавала

У гэтых церамах гарманічна суседзяць мінулае і сучаснасць

раней у тым выглядзе, як цяпер уваасоблена. Нам хацелася, каб жыць у новых Наносах было цікава, незвычайна і весела. Тут ёсць лазні ды купелі — і сучасныя выгоды, рускія печы можна выкарыстоўваць як каміны, пліты. У “Вёсцы Наносы” адмовіліся ад тэлевізараў, тэлефонаў і халадзільнікаў. За кожнай хатай абсталяваны шыкоўны... ледавік, з якога можна браць саленні, варэнні, гародніну... За кожнай хатай — куратнік: уранні вам куркі знясуць свежыя яйкі. Дарэчы, вы каштавалі беларускую яечню са скваркамі?..

Яшчэ ў комплексе пры Нарачы вас навучаць рабіць вельмі смачную каўбасу, даць карову, варыць сыр, пячы хлеб... І ўвесь нялёгка працэс нараджэння хлеба, ад поля да стала, будзе паказаны ў музеі. Ён — тут жа, як і драўляны вятрак: помнік архітэктуры XVIII стагоддзя, прывезены з Ляхавіцкага раёна.

Нам заўсёды хочацца казкі, прыгожай гульні. Асабліва пад Новы год. Добра, што ёсць на беларускай зямлі смельцаў рамантыкі-чараўнікаў, здольных пры тым і справу карысную рабіць. На радасць сабе і людзям.

СВЯТЫНІ

З глыбіні вякоў — у бібліятэкі

Іван Іванаў

Тураўскае Евангелле XI стагоддзя можна пабачыць у бібліятэках Гомельшчыны

Для беларусаў гэта — святыня. Паўна, не менш каштоўная, чым пакуль не знойдзены Крыж Еўфрасінні Полацкай. У віхурах часу ацалелі толькі фрагменты Евангелля з Турава. Яны факсімільна ўзноўлены ў выданні, якое сёлета пабачыла свет: мы пра тое пісалі ў тэксце “Добрая вестка з Турава” і “Вяртаць. Чытаць. І разважаць”. Каштоўны дзіямонт акаймоўваюць іншыя матэрыялы: пра Тураў, нашу гісторыю і доўгі шлях Евангелля да нашчадкаў.

Цяпер помнік старажытнаславянскага пісьменства ёсць у бібліятэках Гомельшчыны. Прэзентацыя выдання, цырымонія яго дарэння бібліятэкам і музеям рэгіёна прайшла ў Гомельскай абласной універсальнай бібліятэцы. Дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Магульскі нагадаў: выданне выйшла малым тыражом, для вузкага кола спецыялістаў. У бліжэйшы час старажытны помнік кніжнай культуры плануецца перадаць камерцыйным тыражом.